

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието, храните и горите

Българска агенция по безопасност на храните

ПЕРИОДИЧЕН БЮЛЕТИН ПО растителна защита

за периода до 30 април 2021 година

СОФИЯ, 2021

ТШЕНИЦА И ЕЧЕМИК

Фенофаза: „братене - удължаване на стъблото“ - „начало на вретенене“

Основни вредители за периода:

- ✓ Плевели
- ✓ Обикновена полевка */Microtus arvalis/*
- ✓ Обикновен житен бегач */Zabrus tenebrioides/*
- ✓ Обикновена житна пиявица */Oulema melanopa/*
- ✓ Брашнеста мана */Erysiphe graminis/*
- ✓ Септориози */Septoria tritici, Septoria nodorum/*
- ✓ Мрежести петна */Drechslera teres/*

Плевели

За успешно извеждане на борбата с плевелите в зърнено-житните култури и постигането на максимален ефект от внасяне на хербициди е необходимо да се спазват следните условия:

- Да се определи видовият състав на плевелите във всяко отделно поле;
- Да се определи фенофазата на развитие на плевелите и степента на заплевеляване на единица площ;
- Да се определи фенофазата на развитие на културите и фитосанитарното им състояние;
- Да се уточни предварително активното вещество и механизмът на действие на избрания хербицид;
- Да се имат в предвид метеорологичните условия по време на внасяне на хербицидите, почвената влага и гъстотата на посева;

Обикновена полевка */Microtus arvalis/* Неприятелят се храни със зелени части на растения и по-рядко със семена. Живее на колонии в система от преплетени дълги ходове с различен брой дупки на повърхността. Обитаемите колонии се разпознават по изхвърлената пръст до добре изгладения отвор, по екскрементите около отвора и вмъкнатите зелени листа в него, както и с по-добре очертаните отъпкани пътечки, които водят до отвора. Видът

се размножава няколко пъти в годината, а при благоприятни условия и целогодишно.

Вредоносна дейност на неприятеля с плътност от 0-2 активни колонии/дка и единични дупки са установени в областите: Варна, Враца, Добрич, Плевен, Разград, София област и Шумен. В областите: Кюстендил, Пловдив и Търговище плътността достига - 1-3 активни колонии/дка. В останалите области плътността е под прага на икономическа вредност (ПВ).

Химичният контрол върху популацията е добре да приключи до началото на активната вегетация на културите, когато дупките се виждат добре и примамките се приемат с по-голяма охота след дългата зима. **Праг на икономическа вредност:**

- пролет - 1 брой активни колонии/дка;

Обикновен житен бегач /*Zabrus tenebrioides*/

Неприятелят представлява проблем на площи с монокултурно отглеждане на зимни житни култури. Установена е плътност е около ПИВ в областите: Плевен, Пловдив и Сливен.

При затопляне на времето през пролетта зимуващите ларви на житния бегач, продължават вредната си дейност, като прегризват листата и младите стъбла, сдъвкват ги и изсмукват сока, без да засягат жилките. Повредените растения изсъхват и имат вид на малки туфички, подобни на дреб от кълчища. На тези места силно повредените растения загиват и в посевите се образуват петна. Към химична борба да се прибегне при достигане на **праг на икономическа вредност** през пролетта:

- във фенофаза „братене“ - 5 броя ларви на кв.м. или 5 бр. повредени растения/кв.м;

Обикновена житна пиявица /*Ouleta melanopa*/

Възрастните излизат на повърхността на хармани при трайно установяване на средноденонощната температура над 7° С. Започват веднага да се хранят с листата, като изгриват тесни и дълги прозорчета между нерватурата на листата, унищожавайки двата епидермиса и паренхимната тъкан. При масово нападение листата побеляват и изсъхват. Начало на поява на възрастните индивиди е установена в областите: Враца, Пловдив, Търговище и Ямбол. Отчетената плътност е под ПИВ.

Брашнеста мана /*Erysiphe graminis*/

Брашнестата мана напада основно листата и стъблата на растенията, а при благоприятни условия и класовете. Проявява се под формата на *брашнест налеп*, като започва развитието си от долните листа и постепенно се придвижва нагоре.

Влажното и хладно време, и гъстите посеви благоприятстват по-силното нападение от болестта. Критичния период от развитието на пшеницата за заразяване с брашнеста мана е **от начало на вртепенене до поява на класа**.

Прилагането на фунгициди е необходимо, когато нападението от брашнеста мана достигне **праг на икономическа вредност**:

- във фенофаза „1-ви, 2-ри възел“ - 10 % нападната листна маса;

Септориози по житните /*Septoria tritici*, *Septoria nodorum*/

Най-разпространените септориози по пшеницата са два вида: *Septoria tritici* и *Septoria nodorum*.

Ран листен пригор (листните петна) по пшеницата /*Septoria tritici*/ се открива още през есента по най-долните листа. Първоначално петната са дребни, сиво-зелени и бързо нарастват. По-късно стават бледожълти до бледокафяви,

ограничени от жълт разливащ се венец. Когато петната са много, те се сливат и причиняват прегаряне на листата. В напетнените участъци се наблюдават дребни пикнидии.

Петносване (септориоза) по класовете на пшеницата /*Septoria nodorum*/ се проявява по зелените части на растенията (листа, възли и особено по горната част на плевите и осилите при израсналите растения), като образуват кафяви петна с пожълтели тъкани около тях. Сливането на петната води до създаването на неправилни участъци с хлоротичен венец, причиняващи пригори.

Борбата първо се провежда с агротехнически методи, които целят унищожаване на растителните остатъци, където се запазва патогена, и спазване на 2-3 годишно сеитбообращение. **Праг на икономическа вредност:**

- във фенофаза „1-ви, 2-ри възел“ - 5 % нападната листна маса;

Мрежести петна /*Drechslera teres*/

Патогенът се пренася със семената или се запазва в растителните остатъци. Върху засегнатите участъци на листата се образуват конидиоспори. Те се пренасят с вятъра и причиняват вторични заразявания.

Болестта се появява рано, обикновено още през есента, симптомите наподобяват тези на септориозите. Топлата и продължителна есен благоприятства ранната поява и развитие на болестта. Агротехническите мерки за борба са употребата на здрав посевен материал, устойчиви сортове, оптимални условия на сеитба, балансирано торене, унищожаване на самосевките и растителните остатъци. **ПИВ:**

- във фенофаза „1-ви, 2-ри възел“ - 5 % нападната листна маса;

РАТИЦА

Фенофаза: „възобновяване на вегетация“ - „видимо трето разклонение“ - „видими цветни пъпки /бутони/, още обвити с листа“

Основни вредители за периода:

- ✓ Обикновена полевка /*Macrotus arvalis*/
- ✓ Рапична стъблена бълха /*Psylliodes hryscephalus*/
- ✓ Рапичен стъблен скритохоботник /*Ceutorhynchus napi*/
- ✓ Сухо стъблено гниене (Фомоза) /*Leptosphaeria maculans*/

Обикновена полевка /*Macrotus arvalis*/

При топла и суха зима размножителната способност на полевката е много голяма. Тя се размножава целогодишно. Храни се със зелената част на растението. Повредите се наблюдават от поникването на растенията до жътва. При голямо нападение посевът се оголва.

Рапична стъблена бълха /*Psylliodes hryscephalus*/

Възрастните бълхи се появяват от март до юли. Неприятелят се концентрира по рапицата веднага след нейното поникване. Тогава младите растения са най-чувствителни на повредите. Възрастните повреждат кълновете, котиледоните и младите листа. Те нагриват горния или долния епидермис и паренхима във вид на малки отвори. **Праг на икономическа вредност:**

- във фенофаза „разтворен 3-ти лист” - „9 или повече оформени листа” - 4 бр. възрастни/кв.м.;

Рапичен стъблен скритохоботник /*Ceutorhynchus napi*/

Хоботниците развиват едно поколение годишно и зимуват като възрастни в пашкул в почвата. Появяват се рано напролет при температура на въздуха 9-12 градуса и се хранят с младите листа и цветните розетки две седмици преди да започне яйцеснасянето. При проведените обследвания е установена плътност над ПИВ в областите Търговище и Ямбол. Неприятелят снася яйцата си в стъблото под цветния бутон, където отделят токсични вещества, предизвикващи галоподобни деформации. Ларвите се хранят в сърцевината на стъблото.

Химичният контрол е насочен срещу възрастните преди яйцеснасяне и се предприема при достигане на **Праг на икономическа вредност:**

- при температура на въздуха 8-10° C - 2-4 бр. възрастни/кв.м.;

Сухо стъблено гниене (Фомоза) /*Leptosphaeria maculans*/

Фомозата е най-вредоносна в ранните фази от развитието на растенията, до фенофаза „6-ти лист”. Първите симптоми се появяват по котиледоните и долните листа на растението. По нападнатите части и листните петури се появяват белезникави петна, които засъхват и около тях се появява тъмен контур. Спорите на гъбата се разпространяват с дъждовни капки по всички части на растенията, причинявайки сивкави петна, покрити с черни точки (пикнидии).

ТЮТЮН

Фенофаза: „поникване” - „кръстосване”

Основни вредители за периода:

✓ Тютюнев трипс /*Thrips tabaci*/

Тютюнев трипс /*Thrips tabaci*/

Вреди нанасят възрастните трипсове и ларвите. В област Кърджали неприятеля е открит в плевелната растителност. Тютюневият трипс се заселва главно в пазвите на листата, а

по-късно и в съцветията, където смуче сок. Вследствие на нанесените повреди по листата се образуват белезникави сребристи петна, които при силно нападение се сливат. Откъм върха, листата се изкривяват, пожълтяват и засъхват. Площите около лехите да се поддържат чисти от плевели.

КАРТОФИ

Фенофаза: „сеитба“ - „начало на поникване“ - „развитие на листа“

Основни вредители за периода:

- ✓ Плевели

Плевели

В България се оглеждат ранни, средно ранни и късни картофи. Най-широко и масово разпространени плевели са: *полски синап, дива ряпа, мъртва коприва, бяла куча лобода, видове щир, тученица, кокоше и кръвно просо, полска лисича опашка, видове кощрява, пирей, троскот, поветица, паламида и др.* Заплевеляването е най-опасно през първите седмици след поникването на картофите. От навременното отстраняване на плевелите зависи получаването на нормална реколта.

В комплекса от мероприятия за контрол на плевелите при картофи важно значение имат:

- Правилното сеитбообръщение - най-добри предшественици за картофите са зърнено-житните и зърнено-бобовите култури, тревните фуражни смеси и фуражните бобови култури, които позволяват да се извърши качествена лятна дълбока оран.
- Качествената обработка на почвата – картофите изискват добре обработена и аерирана почва, поради което системата за обработка на почвата се извършва съобразно с терените и почвено-климатичните условия на района.
- Засаждане в оптималните агротехнически срокове – при нормални условия картофите поникват от 20 до 30 дни. При студена, влажна пролет и нерътен посадъчен материал, се удължава срока на поникване. Бавното поникване създава условия за силно заплевеляване на площите през този период.
- Употребата на подходящи хербициди - избора на хербицид трябва да е съобразен с характера и степента на заплевеляването, с фазата на плевелите, с климатичните и почвените условия на района.

ТРАЙНИ НАСАЖДЕНИЯ

СЕМКОВИ ОВОЩНИ ВИДОВЕ

Фенофаза: ябълки и круши: „начало на набъбване на пъпките“ - „миши уши“

Основни вредители за периода

- ✓ Листозавивачки /сем. *Tortricidae*/
- ✓ Обикновена крушова листна бълха /*Cacopsylla pyri*/
- ✓ Листни въшки /сем. *Aphididae*/

✓ **Ябълков цветопробивач /*Anthonomus pomorum*/**

Листозавивачки /сем. *Tortricidae*/

През втората половина на месец март е установено начало на излюпване в областите: Пазарджик и Пловдив. Листозавивачките вредят като се вгризват в плодните и листните пъпки, и се хранят с вътрешността им. След цъфтежа гъсениците се крият в листата, като ги завиват надлъжно по главната жилка или слепват краищата им успоредно с главния нерв. Често към листата се прилепват и завръзките, по които гъсениците правят нагризвания. **Праг на икономическа вредност:**

- във фенофаза разпукване на пъпките, зелен конус, „миши уши“ – 5-8 бр. гъсеници/ 100 пъпки;

Обикновена крушова листна бълха /*Cacopsylla pyri*/

Констатирана е поява на възрастни индивиди на крушова листна бълха и начало на яйцеснасяне в областите: Пазарджик и Пловдив. Начало на излюпване на ларви се наблюдава в област Пловдив. Вредят възрастните, ларвите и нимфите като смучат сок от пъпките, цветовете, леторастите и плодовете на крушата. Нанесените повреди водят до отслабване и недоразвитие на пъпките, преждевременно окапване на листата и плодовете.

Освен преките повреди, които причинява на дърветата, като смуче сок от всичките им части, предизвиква и неблагоприятни промени в обменните процеси. Най-силно е отрицателното ѝ въздействие върху дърветата, вследствие пренасянето на фитопlasма, запушваща проводящите съдове и предизвикваща закъняване и загиване на крушовите дървета. **Праг на икономическа вредност:**

- във фенофаза разпукване на пъпките, зелен конус, „миши уши“ – 2-3 бр. ларви и възрастни/ 100 пъпки;

Листни въшки /сем. *Aphididae*/

Листните въшки са много опасни в началото на вегетационния период, когато образуват колонии по леторастите и листата. Нападнатите части се деформират, а растежа им спира.

През втората половина на месец март е установено начало на излюпване на листни въшки в областите: Пазарджик и Пловдив.

Праг на икономическа вредност:

- във фенофаза „разпукване на пъпки – розов бутон“ – 10-15 бр. индивиди на 100 пъпки, или 10% нападнати розетки;

Ябълков цветопробивач /*Anthonomus pomorum*/

През пролетта бръмбарите се хранят главно с плодните и по-рядко с листните пъпки.

От агротехническите мероприятия важно значение има обработката на почвата, с която се унищожават част от

зимуващите бръмбари. Химична борба трябва да се провежда срещу възрастните преди яйцеснасяне. **Праг на икономическа вредност:**

- във фенофаза разпукване на пъпките, зелен конус, „миши уши” бутонизация - 4-6 възрастни/100 стръскани клона

КОСТИЛКОВИ ОВОЩНИ ВИДОВЕ

Фенофаза:

Череша и вишни: „разпукване на пъпките” - „развитие на първи лист” - „цъфтеж”

Сливи: „набъбване и разпукване на пъпки” - „разпукване на цветен бутон”

Основни вредители за периода

- ✓ Вишнев хоботник */Rhynchites auratus/*
- ✓ Черна сливова плодова оса */Hopllocampa minuta/*

Вишнев хоботник */Rhynchites auratus/*

Бръмбарите се появяват рано през пролетта като се хранят с набъбващи пъпки. След това нагрязват цветовете и листата, а по-късно - и плодовете, по които правят дълбоки кръгли ямички. Женските снасят яйцата в месестата част на плодовете, непосредствено до костилката.

Черна сливова плодова оса */Hopllocampa minuta/*

Неприятелят развива едно поколение годишно и зимува като ларва в почвата на дълбочина от 2 до 8 см. Какавидира през пролетта, когато в продължение на 8-10 дни температурата се задържи 8-10 °C. Вреди лъжегъсеницата на неприятеля, която се храни с вътрешността на младите плодове и причинява червясването им. От агротехническите мероприятия голямо значение за ограничаване на популациите има обработката на почвата през есента. **Праг на икономическа вредност:**

- във фенофаза бутонизация-цветни розетки - до началото на цъфтеж - 2-3 бр.възрастни/10 стръскани клона
- във фенофаза „формиране на завръза“, срещу ларви – 2-5 % повредени завръза

ЛОЗЯ

Фенофаза: „набъбване на пъпки”

Основни вредители за периода

- ✓ Шарен гроздов молец */Lobesia botrana/*
- ✓ Екскориоза по лоза */Phomopsis viticola/*

Шарен гроздов молец /Lobesia botrana/

Неприятелят развива 3 поколения годишно и зимува като какавида предимно под кората на лозовите растения и ограничено в почвата.

Обработката на почвата през есента и рано през пролетта допринася за унищожаване на част от какавидите, зимуващи в почвата, а унищожаването на плевелната растителност влошава условията за развитие на молеца. Химично третиране се извършва при достигане на **праг на икономическа вредност**:

- десертни сортове – 4-6 гъсеници на 100 реси
- винени сортове – 6-8 гъсеници на 100 реси

Екскориоза по лоза /Phomopsis viticola/

Първите симптоми на болестта се появяват по узрелите пръчки във вид на избеляване на кората, което може да започне от първото и второто междувъзлие. По-късно по побелелите зони се формират пикнидии, които се виждат като малки черни точки.

За извеждане на борбата с болестите, неприятелите и плевелите да се прилагат само разрешените за употреба продукти за растителна защита при съответната култура, вредител и в регистрираната доза!

Съгласно чл.107, т.3 от **Закона за защита на растенията** (обн. ДВ бр.61 от 25.07.2014 г.) се забранява прилагането на продукти за растителна защита чрез въздушно пръскане!

Като изключение от забраната, продукти за растителна защита могат да се прилагат чрез въздушно пръскане само след писмено разрешение, издадено от директора на Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ), когато е на лице опасност за растенията и растителните продукти, посочена в чл.109 ал. 1 от Закона за защита на растенията.

Съгласно Закона за пчеларството (обн. ДВ, бр. 57 от 24.06.2003г.)

Чл. 33. (1) Забранява се употребата на продукти за растителна защита и препарати за дезинфекция и дезинсекция върху земеделски и горски култури, трайни и крайпътни насаждения и медоносна растителност, намиращи се във фаза на цъфтеж и през периода на отделяне на мана.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 8 от 2011 г., в сила от 25.01.2011 г.) При масово проявление на вредители и авиационно третиране на земеделски и/или горски култури с продукти и/или препарати за растителна защита по ал. 1 в райони, в които има пчелини, собственикът на земеделската и/или горската култура осъществява третирането след писмено разрешение на областната дирекция по безопасност на храните.

Закупуването на продукти за растителна защита трябва да става само от търговски фирми, притежаващи Разрешение/Удостоверение за търговия с ТПРЗ!

Изготвили:

Мила Лазарова – главен експерт в дирекция РЗККППЗ

Даниела Василева – младши експерт в дирекция РЗККППЗ